

תורתנו הקדושה והרשעים תפסו הילדים והובילו אותם למרחקים למען ישכחו כל דת היהודים, וכאשר בא יום הדין הנורא ר"ה ויוהכ"פ עוד הי' בזכרונם התפלה ותקיעת שופר אבל הלא לא הי' לפנייהם אפילו סידור להתפלל, ונזכרו מעצמם מן ענין אמירת תהלים אבל הלא גם זאת לא היו יודעים בעל פה, ויעצו זה לזה כי זוכרים הם עוד לכל הפחות הניגון מן אמירת תהלים והסכימו יחד, וצעקו בקול גדול את הניגון של אמירת תהלים, ובוה פעלו ועוררו מדת הרחמים ונתבטלה הגזירה ושבו בנים לגבולם ע"כ סיפור המעשה, וכמו כן נוכל לומר על ענין זה שלא הי' בידם לא ספר תורה ולא שום סידור רק ע"י הניגונים נתעורר רחמים עליהם וזכו לישועה חוץ לדרך הטבע.

יב

גם ע"י עטרה מטלית כ"ק זקני
הגה"ק מסיגוט ז"ע

אמרת לספר לדורות נס ופלא שהי' לי בשבוע האחרון טרם כלות המלחמה. הנה על הטלית שלי הי' העטרה של כ"ק זקני הגאון הקדוש מסיגעט זי"ע בעהמח"ס ייטב לב אשר קבלתי במתנה מכ"ק חותני (הראשון) הגה"צ מלימאנוב ז"ל וכמובן שהיתה יקרה לי מאד מאד. ובעת שהרוצחים הוציאו אותי ואת ב"ב מביתי חוצה להוביל לאושוויטץ לקחתי בידי הטלית עם העטרה הנ"ל, בהיות לבי בטוח שתהי' לי לסגולה ושמירה שכל זמן שהנני מתעטף בו הנני שמור מן המזיקין, ומכל מיני פורעניות המתרחשות לבוא לעולם. ועל כן היתה כל מגמתי ושאיפתי בשעת הרס עולם להתעטף בטלית זו בכדי להנצל מחרב הרוצחים השפלים ימ"ש.

אמנם כשנלקחנו למחנה אושוויטץ לקחו מכולנו את כל חפצינו, וממילא הוצרכתי בעל כרחי להפרד גם מטליתי עם העטרה אהובי לדאבון ושברון לבי ונפשי, ותיכף בבואי למחנה

לבנו, כי עומדים אנו עוד מעט להתראות יחד עם הורינו ובני משפחותינו אשר רצחתם בשפלות ועינויים לא אנושיים, ובוה יאופשר לנו להתאחד שוב עם משפחתנו.

הקצין הנאצי הסאדיסט התמלא כעס עד להתפקע וצעק לעומתם אני אלמדכם לקח ואפר את מחשבתכם הזאת, להרוג אתכם בפעם אחת באופן מהיר, אאריך את תקופת גסיסתכם ככל האפשר, ואעביר אתכם למקום מיוחד, שבו יטפלו בכם באופן מיוחד בכל מיני עינויים ויסורים נוראים, וחתיכות חתיכות יחתכו מגופכם החי עד שנשמתכם תצא מכם לאט לאט מתוך סבל בלתי אנושי.

הנערים לא שעו לדבריו ולצווחותיו והמשיכו בשירם וריקודיהם ברוב התלהבות ודביקות אין סופית וצחקו בפניו עד שהי' נראה בעיניו שעושים ליצנות ממנו ואינם יראים ממנו ומדיבוריו. ומתוך כעס גדול העמיד הרקידה שלהם והובילם לחוץ מבית המוקד חזרה לתוך המחנה והכניס אותם לבלאק מסוגר עד שיסדר להם העינויים קשים כאשר אמר.

אך בעזרת השי"ת נתהווה להם נס גדול כי ביום מחרת בהשכמת הבוקר הי' מוכן טראנספארט גדול מכמה מאות אנשים ליסע משם למקומות עבודה שונים בגרמניה, ועלתה בידם חיש מהר שרובא דרובא מהחמישים נכנסו בתוך הטרנספארט השיירא החדשה ויצאו מתוך מחנה אושוויטץ ונשלחו למקומות עבודה שונים במדינה. והמעט מזער שנשארו עוד באושוויטץ נתערבו בבלאקים שלא יהיו נכרים, ובאופן הזה ניצלו כל החמישים נערים ממות לחיים, והי' לנס ופלא בכל המחנה. (ט)

גודע כי בימי הה"ק מבארדיטשוב זי"ע בעל קדושת לוי הי' גזירה רח"ל שלא יניחו ללמוד הילדים את

(ז) **אמר בהמ"ח**, והרצח מאלו הצחורים שנעשה להם נס הזה, נשארו צחיים אחר המחלמה, והעמידו דורות ישרים מצורכים, והחליפו מכתבים עם כ"ה אלמו"ר המחבר זללה"ה.

העבודה חקרתי ודרשתי על המקום שהחפצים והבגדים מונחים שם, ועלה בידי להגיע למקום הלז בתואר לעבוד שם לסדר החפצים טובים אשר שלחו משם למדינתם, ובתוך העבודה מצאתי גם הטלית שלי ובקושי גדול עלתה בידי להכניסו להבלאק שהייתי שוכן בתוכו.

בשמעי את הפקודה הנוראה הזאת הסתמרו בי שערות ראשי כי כל אחד הי' יודע את הפירוש של אותה פקודה מן הראש הצורר הזה. שפירושה ח"ו מות בטוח תחת ידיו הגסות ע"י מכות רצח אכזריות, אולם מה יכולתי לעשות, נאלצתי ללכת אחריו לחדרו ושם התחיל בהכאה חדשה מלא כעס ורציחה וצווח עלי כדברים האלה "חזיר שכמותך אתה מדבר עוד מ"ג-אטטעס קלייד" בו בזמן שהנך רואה בעיניך שבכל יום ויום משמידים לעיניך את בני עמך ובני משפחתך בכל מיתות משונות ואכזריות, בתנאים שכאלה הנך עדיין יכול עוד להזכיר את שם השי"ת ולהאמין בו ובהנהגתו את העולם. איך יעלה על שפתיך ועל שכלך שישנו רבש"ע בהעולם שהוא מנהיג העולם מדוע איננו מונע מהנאצים להעבירכם מן העולם בעינויים ויסורים שדוגמתן עוד לא סבלו בני אדם עלי אדמות, אלא מן הסתם לית דין ולית דיין ח"ו ועוד דיבורים קשים כאלה.

ואני שכבתי על הארץ כמעט כאבן דומם מרוב יאוש ודכאון רוח ומרוב היסורין וההכאות עד שהדם הי' מבצבץ כמעט מכל חלקי גופי, עד שענה ואמר לי שאעמוד בעצמי ולהגיד לו הסבר מספיק ואם לאו אז לא אצא מחדרו בחיים.

ובמובן שמצבי בשעה זו הי' נורא כי ידעתי בנפשי שעלול הוא האכזר הלז להרגני נפש אם לא אמצא לו איזה תחבולה מחכימה להסביר

אך היות שבתנאים שבמחנה עם השומרים הקאפוס' הרשעים לא הי' שום אפשרות להיות בטלית גדול כזה אפי' תחת הבגדים ובכן חתכתי אותו, ועשיתי ממנו טלית קטן ואותו לבשתי מאז כל הזמן עד איזה ימים טרם השחרור הסופי ע"י האמריקאנער.

וגם לבישת טלית קטן כזה היתה כרוכה פעמים בסכנה, מפני שכולנו היינו מלובשים במלבוש הרשמי של אסירי המחנה וע"י לבישת טלית קטן כזה התנפחה צורתי החיצונית והי' ניכר השינוי, ואם היו תופסים אותי בצורה כזה, הייתי עלול לקבל עבור זה מכות רצח עד לנפוח נשמתי ח"ו.

ובך איתרע פ"א כשיצאתי מבית המרחץ ועמד ראש השומר "פעניקס" ימ"ש שהי' ראש הממונה בבית המרחץ להשגיח שלא יקחו יותר ממלבוש אחד, והוא הי' קומוניסט גרמני לשעבר ועבור חטאיו קבל תפיסה לכל ימי חייו ועתה נתמנה לשומר עלינו וכאשר הביט בנפוח היתר שגרם הטלית קטן שלי, צוה עלי לגשת אליו בכדי שיוכל לברר מה גורם לכך. ובמששו את בגדי מצא הטלית קטן שלי, ומיד חמתו בערה בו כי מעולם לא ראה בגד בצורה כזה, ושאל אותי מה זה ועל מה זה, וכדי שלא יחשב שגנבתי זאת אמרתי לו שזהו (מלבוש אלוקי) "איין ג'אטטעס

(י) **אמר בהמ"ח**, ולמטן דעת עד כמה היה הדבר של לבישת הלילית כרוך במס"י ממש, אעלכ על הגליון כאן מה שסיפר לי מו"ה יצחק דאנאטא הי"ו מה שאירע לאחר שתפסו אותו עם ע"ק בתוך המחנה, וכך דבריה **בהלאגער** היה יחודי אי' מעיר סאטמאר ושמו היה אברהם וואלף גרינוואלד ע"ה הי"ד והיה אצלו טלית קטן שנשאר אצלו ע"י איזה תחבולה, ופעם אחת כבסו והניחו מצחוק כדי לייבשו. ודרך כלל לא היה צוה סכנה לעשות שהרי אנשי הס.ס. לא היו בתוך הלאגער ולא צאו להלאגער רק כשהיו לריכין לעשות אחז דבר, אך לעת כזאת איתרע מזלו ועבר דרך שם אי' מאנשי הס.ס. וראה איך שהוא מטפל עמו עם הטלית קטן וירא בו חן על אחר בלי שום טענה ומענה ורלחו נפש. יקום ה' לשימיו נקמת דם עבדיו השפוך.

ע"ז יקראו אותו לעלות השמימה, ובידעי שגם הוא מקוה עוד לצאת חפשי ולהתחיל לחיות חיי נחת יע"כ יותר טוב לו שלא להקשות כלל על הנהגת השי"ת.

ובריך רחמנא שדברי מצאו חן בעיני הקאפו הרשע, ובצחוק קל על שפתיו אמר לי הנך יהודי פקח ותוכל ללכת מכאן לשלום, ומהיום והלאה תוכל לבוא לבלאק שלי ותקבל מהמאכלים הטובים שבבלאק שלי, נוסף על מה שקבלת בבלאק שלך, באופן כזה נצלתי בעזרת השי"ת ממות בטוח ואכזרי ואודה לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

יג

גם הגלוי על ידי הטלית קטן הג"ל

במהנה שהייתי חונה היינו לערך חמשה עשר מאות יהודים, ואיזה שבועות לפני שנשתחררנו ע"י האמעריקאים, טלטלו אותנו ממקום למקום, ועיקר כוונתם הי' להרחיק אותנו ממקום שהאמעריקאים מתקרבים ובאים כדי שלא ניפול ביד האמעריקאים ולהשתחרר, ובשבת קודש האחרון לפני השחרור כבר שמענו מרחוק קול חיצים וברקים קול יוריות ותותחים של האמעריקאים, והי' ניכר שהמה כבר קרובים למחנה שלנו ונתמלא שמחה לבכנו שקרוב יום הישועה, פתאום בא פקודה להרחיק אותנו ממקומינו ולהעביר אותנו למקום חדש בלתי ידוע, והפחד שלנו הי' שכוונתם כעת להוביל אותנו למקום שיש שם בית המוקד, כדי לקיים צוואת הרשע ימ"ש שלא להניח חי שום בר ישראל ח"ו.

והנה דרכם של הקאפו"ס הרשעים השומרים שלנו, בעת טראנספארט כזה, לחפש אצלינו, אם יש עוד מה שהוא, בעל ערך, אצל מי שהוא, בכדי שיוכלו לגזול ממנו, ובאופן זה בזזו מאתנו מנעלינו ומלבושינו הטובים האחרונים וכך התנהג הקאפו שתחת מרותו נמצאת הבלאק

לו להשקיט הרציחה שבו, ועל כן אמרתי לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לפראפעסער גדול המפורסם בכל העולם שהוא איש מוצלח לעשות נתוח על גוף חולה ומסוכן, ופעם נקרא לשר גדול לעשות לו נתוח כזה, וכדי לבצע את הנתוח התחיל לחתוך חתך עמוק ורחב בתוך גופו של החולה וגם חתך בתוך גופו חתיכות שונות כפי מה שראה לנחוץ.

והנה לדוגמא אם אומן מנעל מסתכל מן הצד במעשי הפראפעסער ואינו מבין שום דבר על דבר המחלה ודרך רפואתה, ישתומם ויחשוב בלבו, ראה נא כיצד הוא מענה ומייסר את החולה האומלל הזה ללא תכלית וסיבה, לא די לו במחלתו הנוכחית שהוא בא ומוסיף לו עוד יסורים נוראים גדולים כאלו בחתכו את גופו הנאה באמצע הגוף לחתיכות, הלא אם אני מתקן מנעלים לא אחתוך העור במקום היותר נאה ומשובח, וכי ס"ד שהפראפעסער לא יגמר מה שנחוץ לו לעשות מכח אומן הזה שאינו מבין ומשיג מה הוא עושה. דע"י זה שאין אחר מבין ומשיג מה הוא עושה לא יפסיק הוא מלגמור מה שרואה נחיצות לעשות.

כך הענין עם הנהגות הבורא יתברך שמו, האמת הוא שאנחנו אין משיגים ואין מבינים כל הנהגתו, ולמה עושה החתיכה במקום היותר נאה בתוך כלל ישראל, עכ"ז עלינו לדעת, שבזה, שקצרי דעת כמונו, אנשי בשר ודם, אין משיגים ומבינים הנהגתו יתב"ש, ע"ז אינו מתקטן ח"ו אצלינו. והסברתי לו משל זה באריכות ההסבר וסיימתי לו במליצה מכ"ק אאמו"ר הגה"ק ז"ל הי"ד המוזכר בבנין דוד פ' חיי (אות מ"ז) שאמר הרה"ק מוהר"ש מיעריסלאב ז"ל דלכן הי' זקן כי לא הי' לו מעולם קושיות על הנהגות השי"ת וקבל הכל באהבה, כי הי' ירא שמא יאמר לו השי"ת אם אינך מבין אז עלה השמימה ותראה שהכל הוא על מכונו ולטובה, וכאשר לא רציתי עדיין לעלות לשמימה, לא רציתי להרהר אחר מדותיו של הקב"ה, עכדה"ק. כמו כן עצתי שגם הוא לא ישאל הרבה קושיות על השי"ת כי אולי

שלי המכונה בשם ווילי, ופשפש וחיפש אצלינו וכאשר ניגש אלי ומשמש ומצא אותי מלובש בטלית הקטן עם הציצית, מיד התקצף עלי, ואולי משום שלא מצא אצלי איזה מלבוש או חפץ מועיל עבורו, וקרע בשתי ידיו בחזקה את הטלית קטן וזרקו לתוך התנור עד שנשרף לנגד עיני.

אין כח בעטי להעלות עלי גליון את גודל הצער שהי' לי מאבדן הטלית קטן הנ"ל שהוא הי' לי למגן ומחסה בעת צרה וצוקה, ולא יכלתי להשלים עם העובדא שהטלית קטן החשוב איננו עוד, והרגשתי את עצמי מחוסר שמירה והגנה הראוי' לשמה, כפי שהיתה לי עד כה בהיות הטלית קטן על בשרי, ומעשה הרשע הלז הוציאה ממני התפרצות היסטעריש של ככי ויללות עד אין שיעור, בידעי שאנחנו עומדים בימים האחרונים לפני הישועה וצריכים אנו רחמים גדולים ושמירה מעולה לצאת לחיים ולשלו'.

ובני יקירי ר' זלמן לייב נ"י הנמצא על ידי ניסה לנחמני על אבידתי שהלא כל החמשה עשר מאות יהודים שאתנו, אין להם טלית קטן מרגע הראשונה שבאו לאושוויטץ, ומה לי לעגם נפשי כל כך, אין לנו אלא להסתכל כלפי מעלה כאשר הי' בעזרתנו עד עתה, כן נזכה שיוציאנו בקרוב למרחב.

והנה הובילו אותנו למרכבת משא על מסילות הברזל, ושמו אותנו בתוך קרונות־הבקר שבהם נדחקנו בצפיפות איומה אחד על גבו של השני, וישבנו איש על יד אחיו מחוסרי אונים, בתוך דוחק וחוס מחניק מבלי מזון ומשקה כידוע צורת הטראנספארטים של הגרמנים עם קרבנותיהם היהודים, וחכינו רק על בואם של האמעריקאים, שישחררונו חיש מהר מידי המחבלים הזידונים הללו.

והנה באמצע הלילה כשניסינו להרדם קמעה, זאת היתה בעצם מן הדברים הקשים ביותר

בתנאים בהם נמצאנו בתוככי המרכבת, כי צורת שינתנו היחידה והאפשריות היתה רק זאת, שאיש ישם את ראשו על כתף חבירו וינסה לישן מעט אם יעלה בידו לבצע דבר זה בהצלחה. הקאפו ווילי ששמר על קרוננו הי' משתרע על ספסל ארוך שאותו העמיד באמצע הקרון, ואנו הצטרכנו להצטמצם בשאר המקום הנשאר בהצטופפות איומה. ואני השענתי את ראשי על כתף בני היקר זלמן לייב נ"י שישב על ידי. אך אחרי שעלה בידי אחרי קושיים מרובים להרדם קצת, נתעוררתי על ידי בני שהתלונן שכתפו זה שראשי נשען עליו כואב לו עד למאד, ואמר לי בזה"ל **טאטע עם מיט מיר אזוי וויי. איך קען עם לענגער נישט אויסהאלטען** והוא מבקש אותי שאשים ראשי על כתף חבירי שיושב לידי מצד השני, כדי שלא יסבול יותר כאבים מהשענת ראשי על כתפו. ובהשקפה ראשונה הייתי מרוגז על הפרעתו את שינתי באופן כזה, אך נעניתי כמובן לבקשתו ושמתי את ראשי על כתף רעי מצד שני, וכן בני נ"י הניח ראשו על כתף אחת מצד שלו, וכמעט באותו רגע נתעוררנו מקולות נפץ אדירים, שנגרמו מידי להקת עראפלאנע"ן אמעריקאים שהשגיחו מלמעלה במרכבת הזאת, ובחשבם שנוסעים בו חיילים גרמנים הפציצו אותו כהוגן, פצצות האויר התעופפו סביבינו ברעש מחריש אזנים, ולפתע פתאום עבר בינינו, זאת אומרת בין ראשי וראש בני, במקום שאותם החזקנו לפני רגע. פצצת הרס קטנה, ופגע ישר בקאפו ווילי ששכב שרוע על הספסל וקטעה בבת אחת את שתי ידיו, מובן מאליו שהוא התפרץ בשאגות פראיות מרוב כאב ויסורים, והתחנן אלינו שנצילו ממות יסורים. חבריו המריעים התלוצצו ממנו בהיותו במצב נורא כזה, בלגלגם עליו, **זו ווילי קענסט דו נאך מיט דיינע הענד רייסיין אונד פארברענען א טלית**. והוא התחנן רק שיצילוהו, וממני ביקש סליחה על מעשהו, ושאתפלל עבורו שישאר בחיים.

יד

הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל

במד"ר פ' מקץ (צ"א י"ג) עה"פ ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אח מעולם לא אמר יעקב אבינו דבר של בטלה אלא כך אמר הקב"ה אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר למה הרעתם לי הה"ד נסתרה דרכי מה' עכ"ל. הרי רבזה שבניו אמרו שיש להם אח ויעקב חשב שע"ז עשו לו בניו רעה. בזה גופא עסק השי"ת לטובתו להמליך את יוסף. וכן ה' אצלי שמה שהקיץ אותי בני שיחי' שהי' נראה בהשקפה ראשונה לרעה, נתגלה תיכף שבאותו הרגע עסק הקב"ה לטובתינו ולהציל את נפשותינו.

ונודע פירוש הפסוק בתהלים (קכ"א) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל וצ"ב כפל הלשון דאם לא ינום מכש"כ שלא יישן וגם לא יישן הוא לשון פועל יוצא. ואומרים בשם מלך מוועין, שפעם אחת לא ה' יכול לישן כל הלילה והתחבא כאיש פשוט ויצא לשוק, וראה שרוצחים הרגו לילד והניחוהו בבית הרה"ק ר' שמשון **מווינא** ז"ל כדי לעשות עליו עלילת דם, וע"י המלך ניצול וקרא להה"ק הנ"ל ואמר לו פירוש פסוק הנ"ל שהקב"ה הוא שומר ישראל כזה עד שאינו מניח לאחרים לישן כדי להציל עמו ישראל עכ"ד.

ובן זכינו ששומר ישראל לא הניח את בני נ"י לישן באותו רגע, והיה נס בתוך נס, כי מקרה כזה שאשכב על כתפת בני נ"י לא ה' חדשות, ופעמים אין מספר שכבנו כן ובשום פעם לא הקיץ משנתו, ואף גם זאת שיקיץ אותי מרוב היסורים שא"א לו לסבול יותר, ה' ג"כ שלא על פי הטבע. כי ה' שומר אותי ובריאות גופי במסירות נפשו ממש בכל משך העינוי והעבודה. ועתה פתאום קם עלי בלי שום רחמנות על מצבי הרע והקיץ אותי להסיר ראשי מעליו. אין זה כי אם אצבע אלוקים להראות שהנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

ולא אמנע מלהעלות עלי גליון מה שבמשך כל ימי עינוי ועבודה, וביותר בששה חרשים האחרונים שעבדנו בעיר בראנסווייג ומחנה הדירה ה' רחוק מהעיר כמה פרסאות, ובכל יום בהשכמת הבוקר הובילו אותנו ממחנה הדירה למחנה העבודה, ובלילה חזרנו למחנה הדירה, וכנודע שהסכנה היתה גדולה על הדרך ובמחנה הדירה ובמחנה העבודה מרוב הכאות הנאצי"ם ימ"ש.

ואני הייתי רגיל לנגן בחשאי עם בני זלמן ליב נ"י פסוקי תהלים מזמור (קכ"א) עם הניגון שעשה עליו כ"ק דודי אדמו"ר מרן הקדוש מוהר"ר בן ציון הלברשטאם ז"ל הי"ד, ובהפסוקים עזרי מעם ה', הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ה' ישמור צאתך ובואך, הרגשנו כאילו כל זה כיוון דהמע"ה רק עבדינו להתחזק באותו מצב האיום והנורא.

וכאשר קרה נס הנ"ל התחלנו לנגן בקול רם מזמור הנ"ל, וביותר הפסוק הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ונתחזק לבבינו שהשי"ת בוודאי יהי' בעזרנו גם להלאה וישמרנו לצאת לחיים ולשלום.

והנה כבר הזכרתי בריש ההקדמה שהי' אצלי התהלים דפוס קטן עם פירש תפלה למשה מכ"ק זקני הגאון הקדוש רבינו משה **מייטלבוים** זי"ע אבד"ק אוהעל בעהמח"ס ישמח משה ונחמה יחידה וסגולה ברוכה היתה לי בכל דרך עינויינו ודכוי נפשינו ובו שמתי כל תקותי ותוחלתי, וגם בעת ישבנו באפס כוחות בתוך הקרון לא הרפינו מדברי דוד המלך המשוור האלקי ומצאנו בתוך דבריו הקדושים חזק ועודד לעמוד מול נחשול הפורעניות המתרחשות עוד לבוא עלינו. מעט מזער מאנשי המחנה אמנם האמינו עוד בפסוקי תהלים ובתכליתו הממשי כאמצעי לתשועה גדולה, ולדאבון נפשינו היתה המציאות העגומה הפוכה מזה, כי רובם שהי' אתי בקרון הרכבה לגלגו והתלוצצו מאתנו שאומרים כסדר תהלים, בתקוה

בסגולות רפואתו עבור מחלות שונות כפי שמשתמשים בו בצורות שונות לשם רפואה והבראה, היות שבמצב גופנו הירוד, יכולנו להתגבר על חולשתינו ורפיון נפשינו הודות לעשבים הללו, שאותם אכלנו אז ועל ידיהם התקיימנו עד שהשגנו איזה מאכל אנושי אחר חוץ ממנו. (ואולי על אותו העת זלגו עיני אדה"ר דמעות. פסחים ק"ח ע"א).

נודע די"ג מדות שהתורה נדרשת המה מכוונים נגד הי"ג מדות של רחמים הכתובים בתורה זה כנגד זה ומדת ק"ו הוא מעורר מדת א"ל. והרה"ק הרבי ר' בער זי"ע פירש בזה מה שמשם התפלל על אחותו במדת א"ל (א"ל נא רפא נא לה) ורצה לעורר מדת א"ל, השיב לו השי"ת במדת ק"ו (ואביה ירק ירק בפני) היינו למוד ק"ו ויתעורר מדת א"ל לגרום רפואה עכדה"ק הובא בבני יששכר כמ"פ.

והנה הק"ו הראשון בבריאת העולם אמרו הדשאים כמבואר בחולין (ס' ע"א) בשעה שאמר הקב"ה למינהו נשאו דשאים ק"ו בעצמן ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערכוביא אמר הקב"ה למינהו אנו על אחת כמה וכמה ע"ש. וי"ל דלכן זכו הדשאים שניתן בהם כח הרפואה כיון שהם למדו הק"ו הראשון, ועי"ז עוררו מדת א"ל ומדת הרפואה, בדין הוא שיטלו שכרם מדה כנגד מדה. וכעת בעת ההדפסה מצאתי דבר זה בשם הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר ז"ל.

וכאשר באותו מעמד עמדנו בסכנה גדולה בכל רגע ורגע, וגם היינו רובם ככולם מסוכנים מבלי ניתן לנו שום רפואה. לכן בראותי שנתגלגל הדבר שניתן לנו האפשרות לאכול עשב השדה, נתתי שמחה בלבי, והי' לבי בטוח בזה, ובזכות שלש עשרה תיבות שאינן חוזרת ריקם, כי ע"י אכילת הדשאים שנשאו ק"ו בעצמן יתעורר מדה הראשונה של הי"ג מדות של רחמים ואחריו עד גמר כל הי"ג מדות של רחמים ויהי' לנו רפואות וחסדים מרובים בישיעה קרובה.

שרק הוא יצילנו מצפרני חיתי הטרף הנאציים.

אמנם אחרי מאורע מופתי הנ"ל שהוא הי' נס גלוי באופן התרחשותו, הצלחנו בעזה"ת לשכנעם שכנוע גמור בתרופתו ואמיתותו של ספר תהלים זה, עד שבאו אלי החפשים הישראלים שעד כה התלוצצו אודות אמירת התהלים שלנו, וביקשו ממני שאמשיך באמירת התהלים באמרם היות שרואים אנו בעליל את יד ההשגחה העליונה, בהנקמה מידי הצורר הקאפו הזה בצורה נוראה כזאת עבור שרפו את טליתכם, ואם כן הדבר, אנו יכולים גם להגאל לחלוטין מידי הצוררים הנאציים.

אחרי התרחש המאורע המופלא הזה, שבו נצלנו שנינו, אני ובני ממות בטוח על ידי הטיית ראשינו לצד השני, שבאופן כזה נתן ריווח לפצצת המות לעבור בינינו, ולפגוע בגוי השוכב על הספסל, ניתנה לי הזדמנות נוספת לעמוד על סגולתו המיוחדת של הטלית המקודש של זקני זי"ע, שגם אחרי השרפו בידי הערל, עמדה לי סגולתה לבצע שתי פעולות בחדא מחתא, את פעולת הצלת חיינו, ונגד זה פעולת הענשת מחרפינו הקאפו ווילי. ואף בפעם הזאת הודיתי להשי"ת על רוב חסדו וטובו.

טו

אכילת עשב בימים האחרונים

עוד ראיתי להעיר באותה פרשה של המרכבת המות הלז, שלא ניתנה לנו שום מזון ומשקה, והרעבון והצמא עברה כל גבול עד שהגענו לשערי מות מרוב יסורי רעב, יצאנו החוצה ולקחנו מהעשבים הצמחים בשדות ואכלנו אותם כמות שהם, והעשב הזה שימש לנו בתור מאכל מעורר ומחזק בשעת צרה כזאת, ואיפשר לנו בזמן ההוא להמשיך להתקיים ולחיות. אז ראיתי בעליל את פירושו של הפסוק "קוץ ודרדר תצמיח לך, ואכלת את עשב השדה" כי אז נוכחנו לדעת בכח תזונתו של העשב וגם